

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 9, Issue 1, March 2021, p. 143-155

Received	Reviewed	Published	Doi Number
06.01.2021	28.01.2021	30.03.2021	10.29228/ijlet.49245

Investigation of Images Containing Cultural Elements in the Set of "Salih Story Series" Used in Teaching Turkish as a Foreign Language

Lokman TANRIKULU¹ & Merve ÖZ SIPAN²

ABSTRACT

Language is the tool of thought, talent and education. Everything that a nation can express verbally or in writing through language creates a culture. The way to learn a foreign language effectively; it also passes through learning effectively the culture of the society whose language we will learn. While teaching Turkish as a foreign language, the target language should be taught effectively. Teaching vocabulary is important to be able to teach the language effectively and quickly. Storybooks with linguistic richness and intensive vocabulary teaching are also of great importance in terms of cultural transfer. The visual elements to be used in the storybooks, which are supplementary to the textbooks, will facilitate the transfer of the culture and the learning of the language. The Purpose of this study is to examine the cultural elements of the visuals in story books in the "Salih Story Series" set of the Promoting Integration of Syrian Kids to Turkish Education System (PIKTES); it is the examination of the cultural elements of the visuals in the storybooks in the set of "Salih Story Series". In the research, visuals containing cultural elements were determined, and the cultural elements contained in the cultural elements were detailed and evaluated by giving the numerical distribution of the visuals containing cultural elements. The books in the set were analysed with document analysis, which is one of the qualitative research approaches. All ten story books prepared at A1 and A2 levels form the document set of the study. In the study, visuals with a total of 83 cultural elements are included. While there are material and spiritual cultural elements in the same proportions in general terms, the density of the visuals containing cultural elements has also changed due to the differences in the subjects in the books, and they did not show an equal distribution. It can be argued that while some of the storybooks contain a lot of cultural elements numerically, some of them contain less and neglect the visuals numerically. While visual elements reflecting our national traditions and customs constitute the majority of the cultural transfer in storybooks, then religious elements were concentrated on, and other national cultural elements were observed to be numerically minor. Increasing the quantity of visuals containing cultural elements, diversifying and developing cultural elements; it will make important contributions to the cultural transfer in teaching Turkish as a foreign language.

Key Words: Turkish as a foreign language, story books, cultural elements, images.

¹ Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, ltanrikulu@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1862-8176.

² YÖ Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, mervee.1204@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1051-5350.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan “Salih Hikâye Serisi” Setinde Kültürel Öğeler Bulunduran Görsellerin İncelenmesi³

ÖZET

Düşüncenin, kültürün ve eğitimin aracı dildir. Bir milletin sözlü veya yazılı olarak dil vasıtasıyla anlatabildiği her şey kültürü oluşturmaktadır. Yabancı bir dili etkili bir şekilde öğrenebilmenin yolu; dilini öğreneceğimiz toplumun kültürünü de etkin bir şekilde öğrenmekten geçmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretirken de hedef dilin etkili bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir. Kelime öğretimi dilin etkili ve hızlı öğretilmesi adına önemlidir. Dilsel zenginliğe sahip ve kelime öğretiminin yoğun olduğu hikâye kitapları aynı zamanda kültür aktarımı açısından da büyük öneme sahiptir. Ders kitaplarına yardımcı nitelikte olan hikâye kitaplarında kullanılacak olan görsellerin kültürel unsurları barındırması kültürün aktarılmasını ve dilin öğrenilmesini kolaylaştıracaktır. Bu çalışmanın amacı Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) kapsamında hazırlanan; “Salih Hikâye Serisi” setinde bulunan hikâye kitaplarındaki görsellerin kültürel unsurlarının incelenmesidir. Araştırmada kültürel öğeler bulunduran görseller tespit edilmiş, bulunan kültürel öğelerin hangi kültürel unsurları içerdiği detaylandırılmış ve kültürel öğeler bulunduran görsellerin sayısal dağılımı verilerek değerlendirilmiştir. İncelenen sette bulunan kitaplar nitel araştırma yaklaşımlarından doküman incelemesi yoluyla analiz edilmiştir. Çalışmanın dokümanlarını belirtilen seti oluşturan, A1 ve A2 düzeyinde hazırlanmış on hikâye kitabının tamamı oluşturmaktadır. Çalışmada toplam 83 kültürel öğe bulunduran görsel yer verilmiştir. Genel anlamda aynı oranlarda maddi ve manevi kültürel öğeler yer alırken kitaplardaki konuların farklılık göstermesinden dolayı kültürel unsur bulunduran görsellerin yoğunluğu da farklılaşmış, eşit bir dağılım göstermemiştir. Hikâye kitaplarının bazılarında kültürel öğe bulunduran görseller sayısal olarak fazla iken bazılarında görsellerin sayısal olarak daha az yer aldığı ve ihmal edildiği savunulabilir. Millî gelenek ve göreneklerimiz yansıtan görsel öğeler hikâye kitaplarındaki kültür aktarımının büyük bölümünü oluştururken ardından dini öğelere yoğunluk verilmiş, diğer milli kültürel unsurlar sayısal olarak azınlıkta kaldığı gözlemlenmiştir. Kültürel öğeler bulunduran görsellerin nicelik olarak artırılması, kültürel öğelerin çeşitlendirilmesi ve nitelik olarak geliştirilmesi; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür aktarımına önemli katkılar sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe, hikâye kitapları, kültürel öğe, görsel.

Giriş

İnsanların birbirleriyle anlaşabilmesini sağlayan en temel iletişim aracı dildir. Bir milletin sözlü ya da yazılı dil ile anlatabildiği her şey ise kültürü oluşturur. Bir toplumun anlaşma aracı olan dil; aynı zamanda o toplumun kültürünün taşıyıcısı ve aktarıcısıdır (Özbay,2002). Kültürün aktarıcısı ve taşıyıcısı konumunda olan dil; o dile ait toplumun her unsurunu yansıtan aynasıdır. Dil öğrenirken sosyal etkileşimin büyük bir önemi vardır (Güneş, 2009). Yabancı dil öğrenmek isteyen bir bireyin amacı o dili konuşan kişilerle iletişim kurabilmektir. Yabancı bir dili en iyi şekilde öğrenebilmek için o toplumu anlamak ve o toplumun düşündüğü gibi düşünebilmek adına kültürünün de öğrenilmesi önemlidir (Daslak, 2019). Hedef dilin kültürünü etkili bir şekilde öğrenen birey hem o dili konuşan insanlarla daha kolay iletişim kurabilmekte; hem de o dili konuşan insanlarla sosyal etkileşim yönünü geliştirebilmektedir. Yabancı dil öğrenen kişi o dile ait kültürün içine girmektedir (İşcan, 2011). Dil ve toplum birlikte gelişip şekillendiği için yabancı bir dili gerçek anlamda öğrenmek, anlamak ve

³Bu çalışma 16-18 Aralık 2020 tarihleri arasında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi II. Uluslararası Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi’nde bildiri olarak sunulmuştur.

konuşmak o toplum gibi düşünebilmeyi gerektirmektedir. Bu da o dili şekillendiren kültürü öğrenmekle mümkündür (Memiş, 2016). Öğrenilmek istenen yabancı dilin kültürünü derinlemesine tanımak o dilin öğrenilmesinde çok büyük katkılar sağlayacaktır. Yabancı dil öğrenen bireylerde olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireyler de hedef dilin kültürünü tanıdıkça dilini öğrenmeye daha istekli olacak ve öğrenmek istediği dili anlamlandırması kolay olacaktır.

Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesinin ana dil olarak öğretilmesinden farklı olan yanı Türkçeyi öğrenen yabancıların Türk kültürüne hâkim olmamasıdır. Yabancı dil olarak Türkçeyi öğretirken aynı zamanda Türk kültürünün, Türk kültürüne ait maddi ve manevi değerlerin de etkili bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir. Öğrenilen dilin kültürüyle karşılaşması sağlanarak motive edilmeli ve öğrenme süreci kolaylaştırılmalıdır (Çelik ve Genç, 2019). Bir toplumun kültürel yapısı ne kadar çok anlaşılır ise o toplumun dili de o oranda öğrenilir. Bununla birlikte Türk toplumun kültürel yapısını doğru bir şekilde öğrenen bir birey Türk kültürünün aynı zamanda aktarıcısı durumunda olacaktır. Dil ve kültür bir bütündür, dil öğretimi kültür öğretimi demektir (Barın, 2008). Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken kültür aktarımının da etkili ve verimli bir şekilde yapılması büyük önem arz etmektedir.

Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında kültürel yapının en doğru ve sağlıklı olarak öğretilmesi hedefleniyorsa kullanılacak olan ders kitapları ve ders kitaplarını destekleyici nitelikte olan yardımcı kitaplarının da bu anlamda kültürel zenginliği yansıtacak nitelikte düzenlenerek hazırlanması faydalı olacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında ve yardımcı kaynaklarda dilin kültürel yapısını aktarabilmek amacıyla kültürel öğelere gerekli önem verilmelidir. Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminin büyük bir hızla artarak devam edildiği son yıllarda bu anlamda daha fazla kaynak ihtiyacı doğmuştur. Sadece ders kitapları bu eksikliği gidermekte yetersiz kalacağı için ders kitaplarına yardımcı nitelikte olan hikâye kitaplarının sayısal olarak artırılması; dilin öğretilmesi ve kültürel yapının verilmesi bağlamında çok yararlı olacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretim alanında ders kitaplarını destekleyici nitelikte bulunan hikâye kitapları bu alanda niceliksel değerlendirildiğinde yetersiz kalmaktadır. Dilsel zenginliğe sahip ve kelime öğretiminin yoğun olarak yapıldığı hikâye kitapları aynı zamanda kültür aktarımı açısından da büyük öneme sahiptir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan ders kitapları ve yardımcı kitapların bulundurduğu görsel öğeler dil öğretimini kolaylaştırıcı etkiye sahiptir. Görsel öğelerin etkin olarak kullanılması dil öğretimini daha anlamlı ve zevkli bir hale getirecektir. Yabancı dil öğretiminde görseller aynı zamanda kültür aktarımını gerçekleştirmekte ve o dilin ait olduğu toplumun kültür yapısı hakkında bilgi verebilmektedir (Köse ve Özsoy, 2016:161). Belli kazanımları edindirme, kelime hazinesini geliştirme ve kültür aktarımını sağlaması yönünden etkili olan hikâye kitapları; bulundurduğu görsel öğelerle de kültür aktarımını kolaylaştırmakta, dilin öğrenilmesini ve anlamlandırılmasını sağlamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hikâye kitaplarında kullanılacak olan görsellerin kültür aktarımında araç niteliğinde düzenlenmesi ve seviyeye uygun olarak verilmesinin sağlanması bu anlamda önemlidir.

Bu çalışmanın amacı; Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) kapsamında hazırlanan ve başta ülkemizde bulunan geçici koruma altındaki Suriyeli öğrenciler olmak üzere yabancılara Türkçe öğretmek için ders kitaplarını destekleyici nitelikte A1 ve A2 seviyelerinde hazırlanan "Salih Hikâye Serisi" setindeki görsellerin kültürel unsurlarının incelenmesidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen geçici koruma altındaki çocukların eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacıyla çalışmalar düzenleme zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu

kapsamda proje tarafından çeşitli eğitim materyalleri oluşturulmaya başlanmıştır. “Salih Hikâye Serisi” seti de ders kitaplarını destekleyici nitelikte dil öğrenimine katkı da bulunmak amacıyla hazırlanmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında incelenen araştırmalar ve yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde ders kitaplarını destekleyici nitelikte bulunan hikâye kitaplarının hem niceliksel olarak yetersiz kaldığı hem de bu alanda yapılan çalışmaların eksik olduğu ifade edilebilir. Belli kazanımları edindirme, kelime hazinesini geliştirme ve kültür aktarımını sağlaması yönünden etkili olan hikâye kitapları; bulundurduğu görsel öğelerle de kültür aktarımını kolaylaştırmakta, dilin öğrenilmesini ve anlamlandırılmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda yapılan araştırma alanında önemli bir eksikliğe katkı sunması açısından önem arz etmektedir. Yapılan araştırma ayrıca incelenen setteki hikâye kitaplarının yaş seviyesi olarak küçük yaş gruplarına hitap etmesi anlamında alanındaki bir eksikliğe katkı sağlaması adına önemlidir.

Yöntem

Çalışmanın Amacı

Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) kapsamında hazırlanan ve başta ülkemizde bulunan geçici koruma altındaki Suriyeli öğrenciler olmak üzere yabancılara Türkçe öğretmek için ders kitaplarını destekleyici nitelikte A1 ve A2 seviyelerinde hazırlanan “Salih Hikâye Serisi” setindeki görsellerin kültürel unsurlarının incelenmesidir.

Çalışmanın Alt Amaçları

1. İncelenen kitaplardaki kültürel öge bulunduran görseller tespit edilmiştir.
2. İncelenen kitaplardaki kültürel öge bulunduran görseller hangi kültürel unsurları barındırmaktadır?
3. İncelenen kitaplarda bulunan kültürel görsel öğelerin sayısal dağılımının tüm kitaplarla sayısal olarak kıyaslaması nasıldır?

Çalışmanın Metodu

“Salih Hikâye Serisi” seti nitel araştırma yaklaşımlarından doküman incelemesiyle incelenmiştir. Toplanan veriler tablo oluşturularak değerlendirilmiştir. Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizini olanaklı kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2002:140-143).

Çalışmanın Dokümanları

Çalışmanın dokümanlarını “Salih Hikâye Serisi” seti içerisinde yer alan on adet hikâye kitabı oluşturmaktadır. Çalışmada toplam 83 kültürel öge bulunduran görsel öğeye yer verilmiştir. Çalışmada incelenen hikâye kitapları aşağıda belirtilmiştir:

- Salih Okula Başlıyor
- Salih Evde
- Salih Köyde
- Salih'in Bayram Ziyareti
- Salih Oyun Oynuyor

- Salih Hasta
- Salih Tabiat ve Hayvan Müzesinde
- Salih'in Bir Günü
- Salih Çarşıda
- Salih'in Seyahat Günlüğü

Bulgular ve Yorum

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan yardımcı kitap niteliğindeki “Salih Hikâye Serisi” setinin incelenmesine ilişkin bulgular verilmiştir. Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) kapsamında ders kitaplarını destekleyici nitelikte A1 ve A2 seviyelerinde hazırlanan “Salih Hikâye Serisi” setindeki görsellerin kültürel unsurları incelenmiştir. “Salih Hikâye Serisi” seti içerisinde yer alan on adet hikâye kitabı ve kitapların içeriği analiz edilerek toplam 83 kültürel öge değerlendirilmiştir. Set toplam 10 adet hikâye kitabından oluşmaktadır. Bu hikâye kitaplarındaki kültürel görsel öğeler ayrıntılı olarak incelenmiş ve açıklamalı olarak verilmiştir (Tablo1).

Tablo 1: “Salih Hikâye Serisi” isimli hikâye setinde bulunan kültürel görsel öğelerin, kitaplara göre kültür unsurları ve kültürel öğelerin açıklamalı olarak incelenmesine yönelik bulgular

Kitap	Sayfa No	Kültür Unsuru		Kültürel Öğeler
		Maddi	Manevi	
1.Salih Okula Başlıyor	Kapak	X		Dünya Görüşü
	Kapak	X		Dünya Görüşü
	3	X		Gelenek Görenek
	8-9		X	Gelenek Görenek
	11	X		Dünya Görüşü
	12	X		Dünya Görüşü
2. Salih Evde	12		X	Dini
	2	X		Gelenek Görenek
	3	X		Gelenek Görenek
	4	X		Gelenek Görenek
3. Salih Köyde	11	X		Gelenek Görenek
	4-5		X	Gelenek Görenek
	6		X	Gelenek Görenek
	6		X	Dini
	8-9		X	Gelenek Görenek
	8-9	X		Dünya Görüşü
	10-11	X		Gelenek Görenek
	12-13		X	Gelenek Görenek
	12-13		X	Dini
	14-15		X	Gelenek Görenek
	14-15	X		Gelenek Görenek
4.Salih'in Bayram Ziyareti	16		X	Gelenek Görenek
	16		X	Dini
	Kapak		X	Gelenek Görenek
	Kapak		X	Dini
	1		X	Gelenek Görenek
	2-3		X	Gelenek Görenek
	2-3		X	Dini
	4-5		X	Dini
	4-5	X		Gelenek Görenek
	4-5		X	Gelenek Görenek
5. Salih Oyun Oynuyor	6		X	Gelenek Görenek
	12-13		X	Gelenek Görenek
	12-13		X	Dini
	1	X		Gelenek Görenek
	2		X	Gelenek Görenek
8		X	Gelenek Görenek	
9		X	Gelenek Görenek	

	10	X		Gelenek Görenek
	12		X	Gelenek Görenek
6. Salih Hasta	5	X		Mimari
	5		X	Dini
	14		X	Gelenek Görenek
	15	X		Mimari
7. Salih Tabiat Ve Hayvan Müzesinde	2-3	X		Dünya Görüşü
8. Salih'in Bir Günü	1	X		Gelenek Görenek
	2		X	Gelenek Görenek
	3		X	Gelenek Görenek
	4-5		X	Gelenek Görenek
	12		X	Gelenek Görenek
	12		X	Dini
	13	X		Gelenek Görenek
9. Salih Çarşıda	Kapak		X	Dini
	1		X	Gelenek Görenek
	4		X	Dini
	6	X		Dünya Görüşü
	7	X		Dünya Görüşü
	10		X	Dünya Görüşü
	12	X		Dünya Görüşü
	12		X	Gelenek Görenek
10. SALİH'İN SEYAHAT GÜNLÜĞÜ	2-3	X		Mimari
	2-3	X		Tarihi
	2-3	X		Tarihi
	2-3	X		Mimari
	2-3	X		Dini
	2-3	X		Tarihi
	2-3	X		Tarihi
	2-3	X	X	Dini-Tarihi
	2-3	X		Tarihi
	2-3	X		Mimari
	2-3	X		Tarihi
	4-5	X		Tarihi
	4-5	X		Dini-Tarihi
	4-5	X		Mimari
	4-5	X		Mimari
	6	X	X	Dini-Tarihi
	6	X		Sanat
	6		X	Dini
	6		X	Dini
	7	X		Dünya Görüşü
8	X	X	Tarihi	
9		X	Dünya Görüşü	

Tablo incelendiğinde; “Salih Okula Başlıyor” isimli kitap konu itibariyle okulda bir günü anlatmış ve kullanılan görseller ona uygun olarak düzenlendiği görülmektedir. Hikâye Türk kültürüne ait ev, okul ve aile ortamı içerisinde geçmekte; görsel öğeler Türk kültürünü yansıtacak nitelikte olduğu savunulabilir. Kültürel görsel öğelere bakıldığında gelenek ve görenek, dünya görüşü ve dini öğelere yer verildiği görülmektedir. Maddi kültürel unsurların daha çok yer aldığı gözlemlenmiştir. Genel anlamda tabloya bakıldığında belirtilen hikâye kitabında kültürel görsel öğe nicelik ve nitelik olarak yeterli düzeyde olduğu söylenemez.

“Salih Evde” isimli hikâye kitabı ev içerisinde geçen bir günü anlatmış ve görseller de ona uygun olarak düzenlendiği görülmektedir. Yeme ve içme, temizlik gibi görsel unsurlarla aile ortamını ve gelenek görenekleri yansıtan nitelikte maddi kültürel görseller gözlemlenmiştir. İncelenen hikâye kitabında 4 tane kültürel öğe bulunduran görsel öğe tespit edilmiş olup nicelik olarak yetersiz kaldığı savunulabilir.

“Salih Köyde” isimli hikâye kitabı köy ortamında, aile ziyaretini, büyüklere yardımı konu edinen görsellerle desteklendiği gözlemlenmiştir. Gelenek görenek, dünya görüşü ve dini kültürel görsel

öğelere yer verilmiş, yoğunluk olarak manevi kültürel görsel öğelerin bulunduğu görülmektedir. Araştırmaya konu olan hikâye kitabı 12 adet görsel kültürel öge bulundurmuş sayısal olarak yeterli düzeyde olduğu söylenebilmesine karşın nitelik olarak geliştirilmesi gerektiği savunulabilir.

“Salih’in Bayram Ziyareti” adlı hikâye kitabı konu olarak adından da anlaşıldığı üzere kapak sayfası dâhil görsel öğelerle yoğun bir kültürel aktarımın yapıldığı söylenebilir. Gelenek ve göreneklerimiz yansıtıldığı hikâye kitabında aynı zamanda dini kültürel görsel öğelere de yer verilmiştir. Manevi kültürel görsel unsurların büyük bölümünü oluşturduğu hikâye kitabında bayramlaşma ve akrabalık ilişkileri üzerinde durulmuştur. Niceliksel olarak bakıldığında yeterli düzeydedir denilebilir.

“Salih Oyun Oynuyor” isimli hikâye kitabı kapsamına yaşlılara yardım, yardımlaşma ve birliktelik konularını almıştır. Maddi ve manevi öğelere de yer verilirken gelenek ve göreneklerimiz yansıtan kültürel öge bulunduran görsellere rastlanmaktadır. Sayısal olarak 6 kültürel görsel bulundurması ve kültürel öğelerin çeşitlilik göstermemesi nedeniyle incelenen hikâye kitabı kültürel görsel öge bulundurması anlamında yetersiz kalmaktadır.

“Salih Hasta” adlı hikâye kitabı konu olarak hastalık ve hastane görsellerinden oluşmaktadır. Hasta ziyareti, hastane ve hastane ortamıyla; mimari, gelenek görenek ve dini kültürel öğeler barındırarak maddi ve manevi kültür unsurlarını da içermektedir. Kültürel öge bulunduran görsellerin 4 tane olması itibarıyla sayısal olarak azınlıkta kalması incelenen hikâye kitabının kültür aktarımında eksik kaldığı söylenebilir.

“Salih Tabiat ve Hayvan Müzesinde” isimli hikâye kitabı müze gezisini konu almıştır. Belirtilen hikâye kitabı konu olarak kültürel aktarım yapmakta yetersiz olduğu için yalnızca bir adet dünya görüşünü yansıtan maddi kültürel görsel öğeye rastlanmaktadır. Bu bağlamda hem nitelik hem de nicelik olarak kültür aktarımının ihmal edildiği savunulabilir.

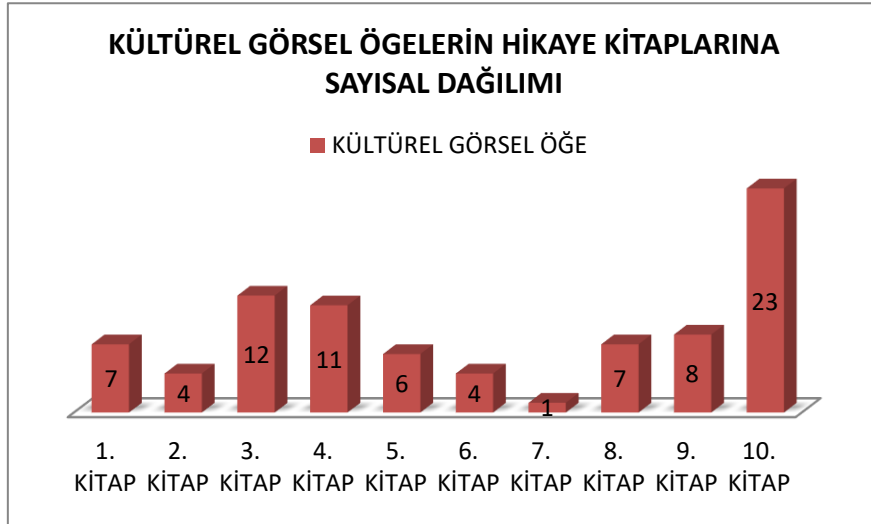
“Salih’in Bir Günü” isimli hikâye kitabı okul ortamı, sokak, aile ve arkadaşlık konularında kültür aktarımı yaptığı görülmektedir. Manevi kültür unsurları yoğunlukta iken az da olsa maddi kültürel öğelere de yer verildiği gözlemlenmiştir. Gelenek ve göreneklerimizle dünya görüşünü yansıtan kültürel görsel öğelere yer verilmiş ancak 7 kültürel görsel öğeyle nicelik olarak arka planda kaldığı söylenebilir.

“Salih Çarşıda” adlı kitapta ise kapak dâhil olmak üzere görsellerde dünya görüşünü yansıtan, gelenek göreneklerimiz aktaran ve dini kültürel görsellere rastlanmaktadır. Konu olarak çarşıda ve alışverişle geçen hikâye kitabı kültürümüze ait maddi ve manevi görselleri yansıtmaktadır. Sayısal olarak 8 görsel öge bulundurmakla birlikte nitelik ve nicelik olarak geliştirilebilir olduğu savunulabilir.

“Salih’in Seyahat Günlüğü” isimli set içerisinde bulunan son hikâye kitabında ise yoğun bir kültür aktarımının yapıldığı gözlemlenmiştir. Mimari, tarihi, dini ve dünya görüşünü yansıtan kültürel görsel öğelere yer verilmiş, maddi kültürel unsurlar daha fazla iken manevi unsurların da yer aldığı görülmektedir. Konu olarak hikâye kitabı incelendiğinde Türkiye’nin tarihi ve turistik yerlerinin anlatıldığını ve İstanbul, Çanakkale, Ankara, Konya, Denizli, Urfa gibi şehirlere ait görsellerin de yer verildiği söylenebilir. Bu anlamda niteliksel olarak 23 görsel yer almış aynı zamanda niteliksel olarak da çeşitli kültürel öğelere rastlanması kültür aktarımının yoğun olarak verilmesi açısından önem arz etmektedir (Tablo 1).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan yardımcı kitap niteliğindeki “Salih Hikâye Serisi” setinin kültürel öge bulunduran görsellerin hikâye kitaplarına göre sayısal dağılımına ilişkin bulgular verilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1:Kültürel Görsel Öğelerin Hikâye Kitaplarına Göre Sayısal Dağılımı Grafiği

Şekilde 23 adet kültürel öge bulunduran görsel ile en çok paya sahip olan hikâye kitabının 10.kitap olan “Salih’in Seyahat Günlüğü” isimli hikâye kitabının olduğu görülmektedir. Hikâye kitabının içeriğine bakıldığında konu olarak ülkemizin bazı şehirlerine ait tarihi ve turistik alanlarını aldığını; Ankara, İstanbul, Konya, Denizli ve Urfa şehirlerine ait bolca görsel verilerek nitelikli bir kültür aktarımının gerçekleştirildiği söylenebilir (Şekil 1).

“Salih Tabiat ve Hayvan Müzesinde” isimli hikâye kitabında 1 adet kültürel öge bulunduran görsele yer vermiş ve bu anlamda en az sayıda kültürel görsel öge bulunduran kitap olma özelliğini sahip olmuştur. “Salih Köyde” ve “Salih’in Bayram Ziyareti” isimli hikâye kitapları ise 10.kitaptan sonra en fazla kültürel görsel öge bulundurması bakımından önemlidir. Şekil 1’ de görüldüğü üzere “Salih Okula Başlıyor”, “Salih Oyun Oynuyor”, “Salih’in Bir Günü” ve “Salih Çarşıda” isimli hikâye kitaplarında ise benzer oranlarda kültürel öge bulunduran görsel öğelere yer verilmiştir. “Salih Hasta” ve “Salih Evde” isimli hikâye kitaplarında yine aynı sayılarda 4’er adet kültürel görsel öge bulundurduğu ve nicelik olarak diğer hikâye kitaplarından geride kaldığı söylenebilir.

Konuların çeşitliliğine bağlı olarak diğer hikâye kitaplarındaki kültürel görsel öğelerin varlığında da yer yer artma veya azalma görülmüştür. Şekil 1’e bakıldığında genel olarak dengeli bir dağılım söz konusu değildir. Konuların farklılaşmasına bağlı olarak bazı hikâye kitaplarında kültür aktarımı yoğun olarak yapılırken bazı kitaplar kültürel açıdan yetersiz kaldığı veya ihmal edildiği savunulabilir.

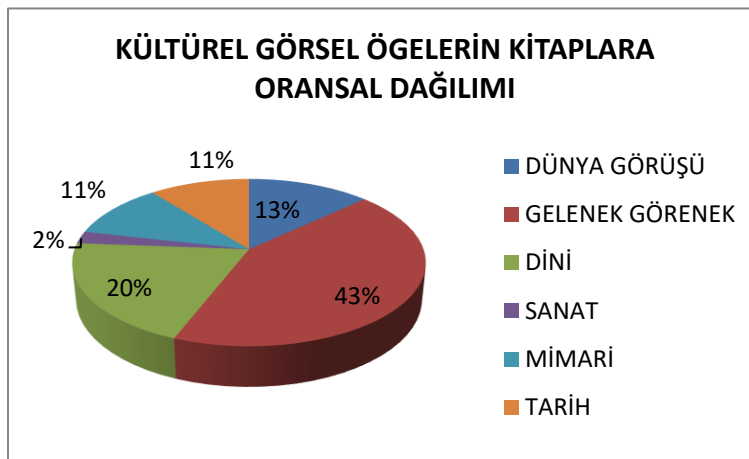
Türkçe’nin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan yardımcı kitap niteliğindeki “Salih Hikâye Serisi” setinin kültürel öge bulunduran görsellerin hikâye kitaplarına göre kültür unsurlarının sayısal dağılımına ilişkin bulgular verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2:Kültürel görsel öğelerde bulunan kültürel unsurların hikâye kitaplarına göre sayısal dağılımı grafiği

KİTAP	MADDİ	MANEVİ
1. Kitap	5	2
2. Kitap	4	0
3. Kitap	3	9
4. Kitap	2	9
5. Kitap	2	4
6. Kitap	2	2
7. Kitap	1	0
8. Kitap	1	6
9. Kitap	3	5
10. Kitap	21	5
TOPLAM	44	42

Tablo 2'ye bakıldığında maddi ve manevi kültürel öğe bulunduran görsel öğelerin hikâye kitaplarında eşit olarak dağılmadığı ve farklılık gösterdiği görülmektedir. Ancak tablodaki genel dağılıma bakıldığında toplamda ise maddi ve manevi kültür unsurları içeren görsel öğelerin hikâye kitaplarında benzer sayılarda yer aldığı söylenebilir. Toplam 21 adet maddi kültür unsuru bulundurması ile 10. Kitap olan “Salih’in Seyahat Günlüğü” isimli hikâye kitabı en çok orana sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu anlamda sadece 21 adet görselin tek bir hikâye kitabında yer aldığı göz önünde bulundurulursa genel olarak diğer hikâye kitaplarında manevi kültür unsurlarıyla yapılan kültür aktarımının daha fazla olduğu söylenebilir. Manevi kültür unsurlarının içeriğine bakılacak olursa en çok gelenek görenek ve dini kültürel görsel öğeler ağırlıklı iken onu maddi unsurlardan mimari ve tarihi öğeler izlemiştir (Tablo 2).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan yardımcı kitap niteliğindeki “Salih Hikâye Serisi” setinin kültürel öğe bulunduran görsellerin hikâye kitaplarına göre kültürel öğelerin oransal olarak dağılımına ilişkin bulgular verilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Kültürel görsel öğelerin kitaplara göre oransal dağılımı grafiği

Şekil 2' ye bakıldığında kültür unsurları bulunduran kültürel görsel öğelerin kitaplardaki genel dağılımında neredeyse yarısını gelenek ve görenek konularında yapılan kültür aktarımının oluşturduğu görülmektedir. Dünya görüşü, mimari ve tarihi kültürel unsurları içeren görsel öğeler ise hikâye kitaplarında aynı oranlarda yer aldığı söylenebilir. Sanat kültürel unsurunu içeren görsel öğelerin verilen oranına bakılırsa hikâye kitaplarında tamamen ihmal edildiği savunulabilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında kültürel yapının en doğru ve sağlıklı olarak öğretilmesi hedefleniyorsa kullanılacak olan ders kitapları ve ders kitaplarını destekleyici nitelikte olan yardımcı kitaplarının da bu anlamda kültürel zenginliği yansıtacak nitelikte düzenlenerek hazırlanması gerekmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında ve yardımcı kaynaklarda dilin kültürel yapısını aktarabilmek amacıyla kültürel öğelere gerekli önem verilmelidir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında incelenen araştırmalar ve yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde ders kitaplarını destekleyici nitelikte bulunan hikâye kitaplarının hem niceliksel olarak yetersiz kaldığı hem de bu alanda yapılan çalışmaların eksik olduğu ifade edilebilir. Bu kapsamda alan yazınına incelenmiş ve bazı araştırmalara ait bilgilere yer verilmiştir. Gün ve Şimşek (2017) "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Hikâye Kitaplarının İncelenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretimi A1-A2 Hikâye Seti Örneği" isimli çalışmasında hikâye setlerinin hazırlanması, incelenerek değerlendirilmesi kapsamında çalışmaların eksik olduğunu ve bu anlamda daha çok araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. 12 hikâye kitabını fiziki yapı, alıştırma türleri ve kitap içeriği açısından incelemiştir.

Gürsoy ve Güleç "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti Temel Seviye Örneği" adlı çalışmasında set kültürel aktarım yönüyle inceleyerek; hangi beceri alanlarında kültürel aktarımın yoğunlaştığını araştırmış ve kültürel aktarımın eşit bir dağılım göstermediği bulgularına ulaşmıştır. Yine Göçen, Yazıcı ve Kaldırım (2020) yaptıkları araştırmada çeşitli seviyelerden 9 hikâye kitabını inceleyerek bu alana katkı sağlamıştır. Başar ve İnal (2020) yaptıkları araştırmada C1 düzeyi 5 hikâye kitabını çeşitli ölçütlerle incelemiş; yabancılara Türkçe öğretim alanında çocuklara hitap eden kitapların azlığından ve akademik çalışmaların yetersizliğinden söz etmiştir.

Dilsel zenginliğe sahip ve kelime öğretiminin yoğun olarak yapıldığı hikâye kitapları aynı zamanda kültür aktarımı açısından da büyük öneme sahiptir. Belli kazanımları edindirme, kelime hazinesini geliştirme ve kültür aktarımını sağlaması yönünden etkili olan hikâye kitapları; bulundurduğu görsel öğelerle de kültür aktarımını kolaylaştırmakta, dilin öğrenilmesini ve anlamlandırılmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda yapılan araştırma alanında önemli bir eksikliğe katkı sunması açısından önem arz etmektedir. Yapılan araştırma ayrıca incelenen setteki hikâye kitaplarının yaş seviyesi olarak küçük yaş gruplarına hitap etmesi anlamında alanındaki bir eksikliğe katkı sağlaması adına önemlidir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hikâye kitaplarında kullanılacak olan görsellerin kültür aktarımında araç niteliğinde düzenlenmesi ve seviyeye uygun olarak verilmesinin sağlanması bu anlamda önemlidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan ders kitapları ve yardımcı kitapların bulundurduğu görsel öğeler dil öğretimini kolaylaştırıcı etkiye sahiptir. Köse ve Özsoy (2016) "Kolay Gelsin Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görseller Açısından Değerlendirilmesi" isimli incelemesinde görsel öğeleri inceleyerek kültürel algı ve dil öğretimindeki işlevleri bağlamında değerlendirmiş, görsellerin kültürlerarası öğrenmeyi sağlayan bir araç gibi olduğunu belirtmişlerdir.

Görsel öğelerin etkin olarak kullanılması dil öğretimini daha anlamlı ve zevkli bir hale getirecektir. Hikâye kitaplarının araştırma hususunda eksikliğinin yanında araştırılan konunun; görsel kültürel öğelerin değerlendirilmesi kapsamında da farklı bir çalışma olduğu ifade edilebilir.

Gün, Tanrikulu ve Selvi (2021) "Yabancı Dil Olarak Türkçe Kitaplarında Kültür Aktarımı: "Salih Hikâye Serisi" Örneği" isimli araştırma ise yapılan araştırma ile benzer konuda olması ve aynı hikâye setinin farklı alanlarda incelenmesi bağlamında önemlidir. Gün, Tanrikulu ve Selvi çalışmalarında kültürel unsurları belirli kriterlere göre oranlamış ve kültürel öğeleri metinsel boyutta ele almıştır. Günlük yaşamın yoğun olduğu, kültürel unsurların eşit bir dağılıma sahip olmadığı ve milli tarih alanında hiçbir veri olmadığı bulgularına ulaşmışlardır. Yapılan çalışma kültürel aktarımının görseller üzerinde incelenmesi kapsamında belirtilen çalışmadan farklılaşmaktadır. Ayrıca yapılan çalışmada kültürel öğe bulunduran görseller tespit edilmiş, kültürel unsurlar detaylandırılmış ve kitapların bulundurduğu kültürel öğelere göre oransal kıyaslaması yapılmıştır.

Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) kapsamında hazırlanan ve başta ülkemizde bulunan geçici koruma altındaki Suriyeli öğrenciler olmak üzere yabancılara Türkçe öğretmek için ders kitaplarını destekleyici nitelikte A1 ve A2 seviyelerinde hazırlanan "Salih Hikâye Serisi" setindeki görsellerin kültürel unsurları incelenmiştir. Çalışmanın dokümanlarını "Salih Hikâye Serisi" seti içerisinde yer alan on adet hikâye kitabı oluşturmaktadır. Çalışmada toplam 83 kültürel öğe bulunduran görsel öğeye yer verilmiştir.

"Salih'in Seyahat Günlüğü" isimli set içerisinde bulunan son hikâye kitabında yoğun bir kültür aktarımının yapıldığı gözlemlenmiştir. Mimari, tarihi, dini ve dünya görüşünü yansıtan kültürel görsel öğelere yer verilmiş, maddi kültürel unsurlar daha fazla iken manevi unsurların da yer aldığı görülmektedir. Konu olarak hikâye kitabı incelendiğinde Türkiye'nin tarihi ve turistik yerlerinin anlatıldığını ve İstanbul, Çanakkale, Ankara, Konya, Denizli, Urfa gibi şehirlere ait görsellerin de yer verildiği söylenebilir. Bu anlamda niteliksel olarak 23 görsel yer almış aynı zamanda niteliksel olarak da çeşitli kültürel öğelere rastlanması kültür aktarımının yoğun olarak verilmesi açısından önemlidir.

Kültür unsurları bulunduran kültürel görsel öğelerin kitaplardaki genel dağılımında neredeyse yarısını gelenek ve görenek konularında yapılan kültür aktarımının oluşturduğu görülmektedir. "Salih Tabiat ve Hayvan Müzesinde" isimli hikâye kitabı konu olarak kültürel aktarım yapmakta yetersiz olduğu için yalnızca bir adet dünya görüşünü yansıtan maddi kültürel görsel öğeye rastlanmaktadır. Bu bağlamda hem nitelik hem de nicelik olarak kültür aktarımının ihmal edildiği savunulabilir.

Maddi ve manevi kültür unsurlarının toplamındaki görsel öğelerin hikâye kitaplarında benzer sayılarda yer aldığı söylenebilir. Toplam 21 adet maddi kültür unsuru bulundurması ile 10. Kitap olan "Salih'in Seyahat Günlüğü" isimli hikâye kitabı en çok orana sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu anlamda sadece 21 adet görselin tek bir hikâye kitabında yer aldığı göz önünde bulundurulursa genel olarak diğer hikâye kitaplarında manevi kültür unsurlarıyla yapılan kültür aktarımının daha fazla olduğu söylenebilir. Manevi kültür unsurlarının içeriğine bakılacak olursa en çok gelenek görenek ve dini kültürel görsel öğeler ağırlıklı iken onu maddi unsurlardan mimari ve tarihi öğeler izlemiştir.

Nicelik olarak kullanılan kültürel görsel öğeler yeterli düzeyde görünse de nitelik olarak yetersiz kaldığı düşünülebilir. Hikâye kitaplarının bazılarında görsellerle kültürel aktarım yoğun olarak yapılmış ancak bazı hikâye kitaplarında kültürel öğe bulunduran görsellerin ihmal edildiği savunulabilir. Kültürel öğelerin çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda en çok kültürel öğe bulunduran görsel unsurlar arasında milli gelenek ve göreneklerimiz yer alırken onu dini kültürel öğe bulunduran görsel öğeler

izlemiştir. Milli kültürümüze ait gelenek ve göreneklerimiz daha çok önemsenerek ön plana çıkarılmış bunu dini kültürel öğeler izlemiştir. Mimari ve tarihi kültürel unsurlar bulunduran görsellere aynı oranlarda ve daha seyrek yer verilmiştir. Sanatsal öğe bulunduran kültürel görsellerin ise incelenen kitaplarda neredeyse tamamen göz ardı edildiği söylenebilir.

Kitapların tamamına bakılacak olursa ortak kültürel değerlerin de önemsendiği ve kullanılmaya çalışıldığı görülmektedir. Ortak kültürel değerlere yer verilmesi Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesinde dili daha anlaşılır kılmakta ve Türkçenin daha sevilerek istenilerek öğrenilmesini sağlamaktadır.

Öneriler

- Gelişmiş bir kültür ancak gelişmiş bir dille kazanılabilir (Yazıoğlu, 2002). Bu yüzden yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak olan ders kitapları ya da yardımcı kitaplarda dilin kültürel yapısını da aktarabilmek amacıyla görsel kültürel öğelere yer verilmeli ve gereken özen gösterilmelidir.
- Türkçe'nin yabancı dil olarak en doğru şekilde öğretilmesi hedefleniyorsa kullanılacak olan ders kitapları ve ders kitaplarını destekleyici nitelikteki yardımcı kitaplar bu bağlamda düzenlenerek kültür aktarımının yapılması sağlanmalıdır.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarında görsel materyallerin kullanımı hedeflenen kültür aktarımını doğru olarak sağlamayı da gerekli kılar (Köse ve Özsoy, 2016). Kültürel öğeler bulunduran görsellerin nicelik olarak artırılması, kültürel öğelerin çeşitlendirilmesi ve nitelik olarak geliştirilmesi; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür aktarımına önemli katkılar sunacaktır.

Kaynakça

- Başar, U., ve İnal, E. (2020). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi C1 Düzeyi Hikâye Setinin Çeşitli Ölçütler Açısından İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Autumn Special Issue I/I (en) , 77-92.
- Barın, E. (2008). Yabancılara Türkçenin öğretiminde motivasyonun önemi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 135-143.
- Çelik, H., ve Genç, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bir motivasyon ve kültür aktarım aracı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi ESTÜDAM Eğitim Dergisi*, 4(1), 42-53.
- Daslak, İ. B. (2019). Kültürün Yabancı Dil Eğitimi Üzerine Etkisi: Trabzon Örneği. *İmgelem Altı Aylık Hakemli Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(4), 81-106.
- Göçen, G, Yazıcı, H, Kaldırım, G. (2020). Yabancılar İçin Türkçe Okuma Kitaplarında İkillemeler, Deyimler ve Atasözleri: Anadolu ve Dede Korkut Hikâye Setleri. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 5(1) , 1-38 .
- Gün, M. ve Şimşek, R. (2017). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan hikâye kitaplarının incelenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğretimi A1-A2 hikâye seti örneği 3, *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(3), 502-517.

- Gün, M., Tanrikulu, L., & Selvi, K. (2021). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kitaplarında Kültür Aktarımı: “Salih Hikâye Serisi” Örneği. *RESS Journal Route Educational & Social Science Journal*, 8(1), 45–61.
- Güneş, F. (2009). Türkçe öğretiminde günümüz gelişmeleri ve yapılandırıcı yaklaşım. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 1–21.
- Gürsoy, S., ve Güleç, İ. (y.y.). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı : Gökkuşluğu türkçe öğretim seti temel seviye örneği. *SAÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, 98–119.
- İşcan, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak önemi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 29-36.
- Köse, D., ve Özsoy, E. (2016). Kolay gelsin yabancılar için Türkçe ders kitabının görseller açısından değerlendirilmesi. 9. Uluslararası Türkçenin eğitim-öğretimi kurultayı bildirileri, 6-8 Ekim 2016, Burdur, 156-163.
- Memiş, M. R. (2016). Yabancı dil öğretiminde eğitim ortamı ve kültür aktarımı. *Turkish Studies*, 11(9), 605-616. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9506>
- Özbay, M. (2002). Kültür aktarımı açısından türkçe öğretimi, *Türk Dili*, (602): 112-120.
- Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (2019). *Salih Hikaye Serisi*. Ankara: Özgün Matbaacılık.
- Yazıoğlu, R. (2002). *Dil kültür ilişkisi*. Ekev Akademi Dergisi, 11, 21–43.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.